INFORMATIENOTA VOOR DE RAAD

Nummer: 26.499

Portefeuillehouder:	H.G.A. Hofmeijer
Portefeuille:	Energietransitie
Programma:	7 Volksgezondheid en milieu
Taakveld:	7.4 Milieubeheer
Datum:	8 september 2026

Onderwerp: Stand van zaken warmtetransitie

DE RAAD NEEMT KENNIS VAN:
De stand van zaken van de warmtetransitie in Lelystad.

INLEIDING
In deze informatienota leest u de nieuwe stand van zaken over de warmtetransitie in Lelystad.

Toezegging van het college: uitgebreidere informatie over het proces van de warmtetransitie
Tijdens de commissie Ruimte Beheer, Energie en Duurzaamheid van 25 augustus 2026 heeft het college de toezegging gedaan om uw raad op een nader te bepalen moment verder mondeling te informeren over het proces van warmtetransitie. Dit wordt voorbereid.

KERNBOODSCHAP
Met de vaststelling van het warmteprogramma is een belangrijke mijlpaal bereikt en verschuift de focus van de warmtetransitie steeds nadrukkelijker van beleidsontwikkeling naar uitvoering.

De komende periode staat in het teken van het creëren van de randvoorwaarden die nodig zijn om de transitie daadwerkelijk mogelijk te maken.

Een belangrijk speerpunt daarbij is de voorbereiding van een warmtekavel en de verdere uitwerking van de organisatie en samenwerking die daarvoor nodig zijn. Zo is HVC voor het centrumgebied bezig met een haalbaarheidsstudie naar een collectief warmte- en koudesysteem voor nieuwbouw, waarbij ook de bestaande bebouwing wordt meegenomen.

In de overige wijken ligt de nadruk op communicatie, participatie en het verkrijgen van inzicht in de wensen, zorgen en bereidheid van inwoners ten aanzien van alternatieven voor aardgas. Uit deze gesprekken met inwoners blijkt dat er in algemene zin draagvlak is voor de ambitie om uiteindelijk afscheid te nemen van aardgas.

De discussie richt zich steeds minder op de vraag óf de warmtetransitie noodzakelijk is en steeds meer op de voor- en nadelen van de verschillende alternatieven. Daarbij is betaalbaarheid voor inwoners de belangrijkste randvoorwaarde: de vraag wat een alternatief voor aardgas in de praktijk gaat kosten, is veelal leidend in de afwegingen die inwoners maken.

Het is een iteratief proces waarin het programmateam, ook vóór vaststelling en inwerkingtreding van deze wetsvoorstellen, bezig is met de uitwerking van de benodigde producten (zie voor meer info afbeelding op pagina 19). We kiezen er hierbij voor om vroegtijdig en parallel processen op te starten. De reden hiervoor is dat er daarmee sneller duidelijkheid voor de gebouweigenaren komt en de keuzes die gemaakt moeten worden in samenhang voorbereid zijn.

Samenvatting

Warmtebedrijf en -kavel

Een warmtekavel is het gebied waarin een publiek integraal warmtebedrijf verantwoordelijk wordt voor de aanleg, het beheer en de exploitatie van een collectief warmtenet. Het warmtekaveldocument vormt zowel de beleidsmatige basis voor het collegebesluit als het informatiedocument voor potentiële warmtebedrijven, zodat alle kandidaten over dezelfde informatie beschikken. Bij de afbakening van de warmtekavel wordt rekening gehouden met wettelijke criteria, zoals doelmatigheid, leveringszekerheid en een efficiënte inrichting van de warmtetransitie, aangevuld met lokale afwegingen zoals schaalvoordelen en financierbaarheid. De warmtekavel bouwt voort op het warmteprogramma, waarin de eerste gebieden voor een warmtenet zijn aangewezen en nader worden onderzocht.

Centrumgebied

In maart 2026 hebben de gemeente en HVC een intentieovereenkomst gesloten, waarmee het haalbaarheidsonderzoek naar een collectief warmte- en koudesysteem voor het centrumgebied is gestart. Het onderzoek bestaat uit drie fasen en wordt in oktober 2026 afgerond, waarna bij een positieve uitkomst een samenwerkingsovereenkomst of aanwijzing onder de Wet collectieve warmte kan volgen. De gemeente voert hierbij regie op zowel de technische haalbaarheid als de betaalbaarheid van het systeem. Het centrumgebied wordt benaderd als een integrale gebiedsontwikkeling, waarbij een collectief energiesysteem een belangrijke eerste stap vormt voor de stadsbrede warmtetransitie. De planning van de nieuwbouw in Hart van de Stad is leidend bij de systeemontwikkeling en biedt mogelijkheden om kosten via tariefsocialisatie over een groter gebied te verdelen. HVC werkt het gemeentelijke schetsontwerp uit tot een voorlopig ontwerp, waarbij gebruik wordt gemaakt van een combinatie van geothermie en bodemenergie (WKO) waarin de warmte- en koudevraag van zowel nieuwbouw als bestaande bouw wordt meegenomen. Het beoogde systeem is een duurzame, haalbare en netcongestievriendelijke oplossing, mede doordat geothermie de belasting van het elektriciteitsnet beperkt. Daarnaast wordt gewerkt aan een businesscase en een samenwerkingsovereenkomst met HVC, waarvan de afronding eind 2026 is voorzien. Ook wordt het bodemenergieplan aangepast en opgenomen in het omgevingsplan zodra de systeemontwikkeling is uitgewerkt. Parallel hieraan werken de gemeente en HVC samen met ontwikkelaars aan concrete projecten, waaronder St Jansdal, het Theaterkwartier, de Zorgcampus en de voormalige PostNL-locatie, om deze aan te sluiten op het toekomstige collectieve energiesysteem.

Boswijk-Zuid

In 2026 ligt de nadruk in Boswijk-Zuid op het informeren van inwoners over de warmtetransitie en het stimuleren van no-regretmaatregelen, zoals het energiezuinig instellen van cv-ketels en de overstap naar elektrisch koken voor huishoudens met een laag inkomen. Het programmateam gaat actief de wijk in met aanbelacties, nieuwsbrieven en gerichte communicatie richting inwoners, verhuurders en Verenigingen

van Eigenaren (VvE's). Het project waterzijdig inregelen loopt door tot oktober 2026; inmiddels hebben 524 huishoudens deelgenomen, wat samen naar verwachting jaarlijks circa € 120.000 aan aardgas bespaart. Uit een enquête onder particuliere verhuurders blijkt dat de meeste respondenten nog niet hebben nagedacht over een aardgasvrije oplossing, waarbij kosten en impact op de woning de belangrijkste aandachtspunten zijn. Daarnaast worden twee VvE's ondersteund bij hun verduurzamingsplannen en wordt onderzocht of zij al op korte termijn kunnen aansluiten op de plannen voor het collectieve warmtenet in het Centrumgebied.

Overige wijken fase 1

Voor Boswijk-Noord is een wijkanalyse uitgevoerd als voorbereiding op een toekomstig wijkuitvoeringsplan, waarbij zowel fysieke als sociale kenmerken van de wijk en de inzichten van wijkpartners zijn meegenomen. Daarnaast is in april een goed bezochte informatieavond voor inwoners van de Archipel georganiseerd, waarvan de positieve ervaringen worden gebruikt voor vergelijkbare bijeenkomsten in andere fase 1-wijken. Voor scholen in fase 1 wordt met een quickscan onderzocht hoe zij aardgasvrij kunnen worden gemaakt, ook wanneer grootschalige renovatie of nieuwbouw nog niet gepland is. Verder bereidt Centrada een pilot voor waarbij 92 huurappartementen aan de Zeelaan worden aangesloten op het bestaande warmtenet van Vattenfall, mits voldoende huurders instemmen. In een tweede fase wordt onderzocht of ook omliggende huur- en koopwoningen kunnen aansluiten, zodat de gemeente, Centrada en Vattenfall gezamenlijk ervaring opdoen met de aansluiting van bestaande woningen op een warmtenet.

Maatschappelijk vastgoed

De Borg in De Landerijen is als eerste bestaande gebouw in Lelystad aangesloten op het warmtenet van Vattenfall en is daarmee volledig aardgasvrij. Het gebouw, waarin drie basisscholen en GO! Kinderopvang zitten, werd in de zomervakantie aangesloten om overlast te voorkomen. De cv-ketel is vervangen door een afleverset en boilers zorgen voor warm water. De gemeente wil de komende jaren meer bestaande gemeentelijke gebouwen aardgasvrij maken en geeft zo het goede voorbeeld.

Bedrijven-terreinen

Met een extra opdracht aan de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) is uitvoering gegeven aan het toezicht op de energiebesparingsplicht voor bedrijven. Inmiddels zijn 1.412 bedrijven in beeld gebracht en voldoen vrijwel alle beoordeelde kantoorpanden aan de label C-verplichting of zijn hiervan uitgezonderd. Het project heeft geleid tot aanzienlijke energiebesparingen en verdere besparingen worden verwacht doordat lopende maatregelen nog worden uitgevoerd. De resterende toezichttrajecten worden in 2026 en 2027 afgerond, waarna het toezicht vanaf 2027 onderdeel wordt van de reguliere werkzaamheden van de OFGV. Hiermee is een goede basis gelegd voor structureel toezicht en verdere energiebesparing in Lelystad.

Handelings-perspectief

Om inwoners voor te bereiden op de warmtetransitie wordt ingezet op handelingsperspectief via isolatie en ondersteuning bij energiearmoede. De Lokale Aanpak Isolatie 2025-2026 heeft geleid tot 1.157 aanvragen en bijna € 1,8 miljoen aan uitgekeerde subsidie. Vanaf juli 2026 zijn nieuwe regelingen gestart voor zowel het laten uitvoeren van isolatiemaatregelen als voor woningeigenaren die zelf aan de slag willen, met extra aandacht voor natuurvriendelijk en biobased isoleren. Daarnaast wordt gewerkt aan ondersteuning voor huishoudens met energiearmoede, onder andere door hulp bij de overstap naar elektrisch koken en het verbeteren van de energieprestatie van woningen. Ook wordt de inrichting van een toekomstig Energiehuis in Lelystad voorbereid, samen met partners uit het sociaal domein.

Energie-infra

Vanaf 1 juli 2026 geldt in gebieden met netcongestie een nieuwe werkwijze waarbij aanvragen voor nieuwe of verzwaarde elektriciteitsaansluitingen op een wachtlijst worden geplaatst. De toewijzing van beschikbare netcapaciteit gebeurt op basis van prioriteit en het moment van aanvragen, waardoor sommige projecten sneller geholpen kunnen worden dan andere. Tot januari 2027 geldt een overgangsfase waarin bestaande aanvragen nog volgens de oude regels worden behandeld en gemeenten eerder capaciteit kunnen aanvragen voor woningbouw en scholen. Vanaf oktober 2026 gaat de gemeente samen met andere gemeenten aanvragen indienen, waarbij de volgorde wordt bepaald door de planning en oplevering van projecten. De nieuwe werkwijze vraagt om een netbewuste aanpak, waarbij ontwikkelaars en gemeenten rekening moeten houden met schaarse capaciteit, mogelijke kosten voor reserveringen en oplossingen zoals slimme energieopwek, opslag en efficiënt gebruik van het elektriciteitsnet.

Energie-bronnen

De onderzoeken naar de haalbaarheid van geothermie als warmtebron voor het warmtenet van Lelystad zijn afgerond en HVC bereidt de benodigde vergunningaanvragen voor de boring en inrichting van de locatie voor. De gesprekken over de benodigde elektriciteitsaansluiting en de verkoop van warmte aan het bestaande warmtenet van Vattenfall bevinden zich in de afrondende fase. Naast geothermie wordt onderzocht welke aanvullende warmtebronnen het toekomstige energiesysteem robuuster kunnen maken. Geothermie is bedoeld voor de basislast van het warmtenet en voorziet daarmee in ongeveer 30% van de totale warmtevraag. Daarom wordt onder andere gekeken naar aquathermie, waarbij vooral warmte uit oppervlaktewater en afvalwater kansrijke opties zijn in combinatie met warmte-koudeopslag.

1. Voortgang landelijke wetgeving

Voor de gemeentelijke warmtetransitie zijn de Wet collectieve warmte (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) van belang. Om zo goed mogelijk voorbereid te zijn op de inwerkingtreding van deze wetten, werken we alvast aan de producten waar deze wet- en regelgeving juridische basis aan geven. Hiermee houden we vaart in het proces.

Wet collectieve warmte (Wcw)

Met deze wet wordt de gemeentelijke warmtetransitie in met name de gebouwde omgeving bevorderd. Tegelijkertijd worden de publieke belangen duurzaamheid, leveringszekerheid en betaalbaarheid beter geborgd. Meer precies heeft het wetsvoorstel de volgende doelen:

a. Het vergroten van publieke sturing op de realisatie en exploitatie van collectieve warmte.
b. Het ontwikkelen van collectieve warmte uit duurzame warmtebronnen.
c. Het aanscherpen van de consumentenbescherming en betere borging van de leveringszekerheid van collectieve warmte.
d. Het introduceren van transparante en kostengebaseerde tariefregulering voor de gebruikers van collectieve warmte.

Op grond van de Wcw is het in beginsel verboden om zonder een aanwijzing van een warmtebedrijf warmte te transporteren en te leveren. Het gaat de wetgever in de Wcw vooral om de aanwijzing van een warmtebedrijf waarbij een meerderheidsaandeel (50% + 1 aandeel) in handen is van één of meerdere publieke partijen, ofwel een zogenaamd “warmtebedrijf met een publiek meerderheidsbelang”.

Een warmtebedrijf als bedoeld in de Wcw is per definitie een integraal warmtebedrijf. Dit betekent dat het de integrale verantwoordelijkheid draagt voor de gehele warmteketen dat de productie of inkoop, het transport én de levering omvat. Een warmtebedrijf kan bedoelde werkzaamheden weliswaar uitbesteden aan een derde, maar blijft ook dan zelf verantwoordelijk voor het eindresultaat. Deze integrale verantwoordelijkheid is gekoppeld aan de zogenaamde warmtekavel en dus gebiedsgebonden.

De gemeente krijgt hiermee een regierol in de warmtetransitie. Die komt onder meer tot uitdrukking in de bevoegdheden die verband houden met de publieke sturing zoals beschreven onder a. Het gaat daarbij om de vaststelling van de warmtekavel en de aanwijzing van een warmtebedrijf.

Bij brief van 29 mei 2026 van de Minister van Klimaat en Groene Groei, is het Besluit collectieve warmte (Bcw) voorgehangen bij de Tweede en Eerste Kamer. Inmiddels is het ontwerpbesluit op 17 juli 2026 door de regering ter advisering aangeboden bij de Afdeling advisering van de Raad van State. Met als doel nog steeds de inwerkingtreding van de Wcw, het Bcw en de ministeriële regeling op 1 januari 2027.

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)

Deze wet voegt aan de Omgevingswet, de Gaswet en de Warmtewet instrumenten toe waardoor gemeenten (lokale) regels kunnen opstellen om de overgang van aardgas naar duurzame alternatieven tot uitvoering te brengen.

Met deze wet kunnen gemeenten wijk voor wijk aan de slag en samen met bewoners en gebouweigenaren een proces doorlopen waarin een afweging wordt gemaakt over wat per wijk het beste warmtealternatief is en wanneer gebouwen niet langer met aardgas worden verwarmd. Een belangrijk instrument in deze wet is de aanwijsbevoegdheid. Gemeenten wijzen hiermee gebieden aan waar de aardgaslevering eindigt en wordt overgegaan op een duurzame warmtevoorziening. In de context van Lelystad voorziet deze wet het collegebesluit over het Warmteprogramma van juridische borging.

In het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw) worden de bevoegdheden op grond van de Wgiw verder uitgewerkt. Inwerkingtreding van de Wgiw, het Bgiw en ministeriële regeling met bijvoorbeeld de "rekenregels" ten aanzien van betaalbaarheid (Rgiw) zijn voorzien vanaf 1 januari 2027.

De datum waarop de Wgiw, Bgiw en Rgiw in werking treden, is relevant voor de fasering als bedoeld in het besluit Volgorde der wijken. De uiterste datum voor het leveren van aardgas komt hierdoor verder in de toekomst te liggen, gezien de redelijke termijn van 8 jaar vanaf het vaststellen van het omgevingsplan voor het afsluiten van aardgas (zodat inwoners nog voldoende tijd hebben om over te gaan op een duurzaam alternatief). De aanwijsbevoegdheid voorkomt dat in één wijk nog afzonderlijke gasaansluitingen moeten worden onderhouden, iets wat grote maatschappelijke kosten met zich meebrengt. Voor de fasering en uitwerking van het warmtenet heeft dit vooralsnog geen effect.

2. Financiën

De uitvoering van de warmtetransitie wordt binnen de gemeente gefinancierd vanuit een combinatie van specifieke rijksuitkeringen (SPUK's) en algemene middelen via het gemeentefonds. Deze financieringsmix maakt het mogelijk om zowel beleidsontwikkeling als uitvoering en ondersteuning aan inwoners vorm te geven.

Een belangrijk onderdeel vormt de SPUK Lokale Aanpak Isolatie (LAI). Deze middelen zijn bedoeld om woningeigenaren te ondersteunen bij energiebesparende maatregelen, met speciale aandacht voor woningen met een lage energetische kwaliteit (een laag energielabel). Vanuit deze regeling zijn op het moment van schrijven twee subsidies opengesteld. Onder het kopje 'Handelingsperspectief' staat meer informatie hierover.

Daarnaast ontvangt het programma middelen voor de aanpak van energiearmoede. Deze gelden worden ingezet om huishoudens met een laag inkomen en hoge energielasten te ondersteunen, bijvoorbeeld via energieadvies, energiebesparende producten en begeleiding naar verduurzamingsmaatregelen. Hiermee wordt voorkomen dat de energietransitie leidt tot toenemende financiële druk voor kwetsbare inwoners.

Voor de capaciteit en uitvoeringskracht wordt gebruikgemaakt van de CDOKE-middelen (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid). Deze middelen financieren onder meer personele inzet, projectontwikkeling, participatieprocessen en regionale samenwerking.

Tot slot ontvangt het programma via het gemeentefonds algemene middelen voor de uitvoering van haar taken. Deze middelen bieden ruimte voor cofinanciering, beleidsontwikkeling en het opvangen van kosten die niet volledig uit specifieke regelingen kunnen worden gedekt. Door deze verschillende financieringsbronnen slim te combineren, kunnen we de warmtetransitie voortvarend uitvoeren en tegelijkertijd inwoners zo goed mogelijk ondersteunen.

3. Warmteprogramma

Over de vaststelling van het warmteprogramma en de intrekking van de Transitievisie Warmte is uw raad geïnformeerd via deze informatienota: Vaststelling Warmteprogramma en intrekken Transitievisie Warmte

4. Warmtebedrijf en warmtekavel

We hebben ervoor gekozen om voor de ontwikkeling van een mogelijk collectief warmtesysteem samen te werken met HVC, in plaats van zelf een warmtebedrijf op te richten. Daarmee is echter nog niet definitief besloten dat HVC ook de warmtebedrijfspartner voor Lelystad wordt. De uiteindelijke aanwijzing van een warmtebedrijf vindt plaats via het wettelijke aanwijzingsproces. Een belangrijk onderdeel hierin is het vaststellen van een warmtekavel. De warmtekavel is het gebied waar een publiek integraal warmtebedrijf (PIW) verantwoordelijk wordt voor de aanleg, het beheer en de exploitatie van een collectief warmtenet. Met dit document zoekt de gemeente een publieke partner die op strategisch en uitvoerend niveau bereid en in staat is om de warmtetransitie samen vorm te geven.

De warmtekavel vervult twee functies:

1. Beleidsmatige onderlegger voor uitvoering: het legt de randvoorwaarden vast, de afbakening van het kavelgebied, de publieke doelen, de systeemkeuze, de bronnenstrategie, de fasering, de juridische kaders en de rol van de gemeente. Hiermee wordt de beleidsmatige basis gelegd voor het collegebesluit tot het vaststellen van de kavel.
2. Informatiedocument richting het warmtebedrijf: alle relevante informatie over de opgave volgens de wettelijke eisen in de Wet collectieve warmte. Het uitgangspunt is dat ongelijke voorkennis zoveel mogelijk wordt voorkomen, zodat elke kandidaat dezelfde startpositie heeft.

Voor het bepalen van de omvang van de warmtekavel geeft de wet een aantal voorwaarden:

- Het warmtebedrijf moet het collectieve warmtesysteem doelmatig aanleggen en exploiteren. Dat betekent dat het warmtesysteem tegen zo laag mogelijke kosten moet worden gerealiseerd en beheerd. Dit is gunstig voor zowel het warmtebedrijf als voor de eindgebruikers.
- De leveringszekerheid moet worden geborgd. De warmtekavel moet voldoende omvang hebben om in de warmtevraag te voorzien, ook bij piekverbruik of als er sprake is van gedeelde bronnen of infrastructuur. Een bron kan in sommige gevallen worden gebruikt voor meerdere kavels, waardoor je de bron en de infrastructuur deelt.
- De omvang van de warmtekavel moet bijdragen aan een efficiënte warmtetransitie in één of meerdere gemeenten. Dit betekent dat de inzet van warmtebronnen en infrastructuur leidt tot de laagste nationale kosten en een efficiënter energiesysteem.

Naast de wettelijke voorwaarden laat de Wcw meer ruimte voor eigen afwegingen. Zo kunnen ook factoren als: gelijke kostenverdeling, schaalvoordelen voor financiering en organisatie en ruimte voor lokale initiatieven van invloed zijn op de grootte van de warmtekavel.

De warmtekavel is het vervolg van het warmteprogramma, waarin de eerste en de tweede fase worden aangewezen als warmtenetgebied. Dit gebied wordt verder onderzocht op basis van de bovenstaande criteria, waar een de uitkomst zal leiden tot een onderbouwd warmtekavel.

5. Communicatie (stadsbreed)

Naar aanleiding van De Slimme Warmtegids kregen we vragen uit verschillende buurten over het aardgasvrij maken van luchtverwarmingssystemen. Daarom besloten we om ook hierover een bijeenkomst te organiseren. Dit deden we samen met een grote leverancier van

luchtverwarmingssystemen: Brink Climate Systems. Ook bij deze bijeenkomst kwamen meer dan 100 bezoekers.

6. Gebouwen fase 1

Centrumgebied

Haalbaarheidsonderzoek
In maart 2026 is met HVC een intentieovereenkomst (IOK) gesloten. Dit markeert de start van het haalbaarheidsonderzoek voor het centrumgebied en brengt een collectief energiesysteem voor het centrum, en daarmee voor de stadsbrede warmtetransitie, een stap dichterbij. Het haalbaarheidsonderzoek kent drie fasen: het vaststellen van de scope (maart tot en met mei 2026), het uitwerken van de systeemontwikkeling en de scenario's voor de businesscase (juni tot en met september 2026) en de uitkomst van het onderzoek (oktober 2026). Na afronding volgt, na positieve besluitvorming een samenwerkingsovereenkomst of een aanwijzing onder de Wet collectieve warmte (Wcw). De gemeente voert in dit traject regie op de haalbaarheid (de systeemontwikkeling) en op de betaalbaarheid (onder meer socialisatie van tarieven en een volloopplanning).

Gebiedsontwikkeling: van object naar gebied
De warmtetransitie is een maatschappelijke opgave voor alle Lelystedelingen. In het centrumgebied benaderen wij die opgave als een gebiedsontwikkeling: van losse objecten naar een samenhangende aanpak voor het centrumgebied. Het collectieve warmte- en koudesysteem bedient het gehele centrumgebied integraal en vormt als startcluster een belangrijke schakel in de stadsbrede warmtetransitie. De planning van het nieuwbouwprogramma Hart van de Stad is daarbij leidend. Door het centrum als gebiedsontwikkeling te benaderen, ontstaat ruimte voor socialisatie van tarieven, waarmee de kosten over een groter geheel kunnen worden gedragen.

Systeemontwikkeling: van schetsontwerp naar voorlopig ontwerp
Het gemeentelijk schetsontwerp, zoals opgenomen in het ontwikkelkader dat het college op 24 juni 2025 heeft vastgesteld, wordt gebruikt door HVC als gesprekstarter om tot een voorlopig ontwerp te komen. De warmte- en koudevraag van de nieuwbouw van Hart van de Stad en van de bestaande bouw in het centrumgebied is bepalend voor de systeemontwikkeling, waarbij de planning van de nieuwbouw leidend is en enkele stakeholders voorrang hebben. HVC betrekt een WKO-adviseur (warmte- en koudeopslag), zodat een optimaal en toekomstgericht systeemontwerp tot stand komt. HVC kijkt daarbij nadrukkelijk vanuit een uitvoeringsperspectief naar het ontwerp.

Het beoogde collectieve systeem scoort onverminderd hoog op duurzaamheid en haalbaarheid en is netcongestievriendelijk: doordat het warmtenet door geothermie wordt gevoed, legt het minder beslag op het elektriciteitsnet dan all-electric-varianten. Voor gestapelde bouw zijn de benodigde aanpassingen aan het gebouw zelf bovendien naar verhouding minder impactvol dan bij all-electric. Daarmee blijft de eerder gemaakte systeemkeuze actueel. De businesscase wordt uitgewerkt aan de hand van een volloopplanning en socialisatie van tarieven, met als uitgangspunt een warmtenetaanbod voor alle Lelystedelingen binnen de scope van het Centrumgebied ongeacht de eigendomssituatie van de gebouwen. Het bezit van de woningcorporatie zou als belangrijk vertrekpunt kunnen fungeren. De afronding van het voorlopig ontwerp is voorzien in het derde kwartaal van 2026. Parallel hieraan werken we aan een samenwerkingsovereenkomst met HVC, met afronding voorzien in het vierde kwartaal van 2026.

Bodemenergie
Het collectieve systeem van HVC maakt gebruik van bodemenergie. Zodra de systeemontwikkeling en de locaties van de verschillende nieuwbouwontwikkelingen zijn vastgesteld, kan de positie van het WKO-systeem worden bepaald. Het bodemenergieplan wordt daarop aangepast en vervolgens

ingepast in het omgevingsplan. Het concept-bodemenergieplan, opgesteld door KWA, is aan HVC gepresenteerd.

Projectspecifieke samenwerking
Samen met HVC voert het programmateam gesprekken op project specifiek niveau. Projecten die hierin vooroplopen zijn onder meer St Jansdal en Theaterkwartier bouwveld IV en V. Voor Theaterkwartier bouwveld IV en V wordt onderzocht of een technische ruimte kan worden geïntegreerd die uiteindelijk ook Balcon Noord en de Trommel kan bedienen. Voor deze ontwikkeling is ontwikkelende partij Heutink op uitnodiging van HVC en het programmateam op werkbezoek geweest in Alkmaar. Hier hebben we samen een vergelijkbaar HVC-project met WKO-systemen in de praktijk bekeken.

Voor de gebiedsontwikkeling Zorgcampus wordt intensief samengewerkt met de ontwikkelaar van nieuwe St Jansdal ziekenhuis. Het nieuw te bouwen ziekenhuis is een belangrijke eerste stap in de gebiedsontwikkeling van de Zorgcampus. Het programmateam is samen met HVC in gesprek met het ziekenhuis over aansluiting op het collectieve warmte en koudesysteem in combinatie met de nieuwbouwontwikkeling Zorgcampus waar naar verwachting circa 600 woningen gerealiseerd zullen worden.

Een andere gebiedsontwikkeling die actueel wordt, is de oude PostNL-locatie, hiervoor wordt de samenwerking met ontwikkelaar Zenzo opgestart. Zenzo reageert vooralsnog positief op de mogelijkheden voor aansluiting op het collectieve energiesysteem.

<u>Boswijk-Zuid (Kamp, Horst, Wold, Griend en Zoom)</u>
Voor 2026 ligt de prioriteit op het informeren van inwoners over de mogelijkheden om aardgasvrij te worden en wat bewoners nu alvast kunnen doen (zogenaamde no-regretmaatregelen). Daarom gaan we als programmateam de wijk in, sturen we nieuwsbrieven en zetten we acties op om de cv-ketel energiezuinig in te laten stellen. Ook stimuleren we de overstap op elektrisch koken voor inwoners met een laag inkomen. Ten slotte communiceren we met andere doelgroepen zoals verhuurders en VvE's.

Aanbelacties in de wijk
Op verschillende data in maart, april, mei en juni zijn we met een team de wijk in gegaan om aan te bellen bij inwoners en een praatje te maken. De aanleiding was verschillend: bij sommige bewoners hebben we gevraagd naar hun ervaringen met het project waterzijdig inregelen (zie hieronder voor meer informatie) en bij andere bewoners belden we aan omdat ze nieuw in de wijk zijn komen wonen. We voeren leuke gesprekken over allerlei onderwerpen en kunnen meteen antwoorden geven op de vragen die er leven. We gaan hiermee door in de rest van 2026.

Nieuwsbrief
In mei stuurden we de inwoners van Boswijk-Zuid weer een nieuwsbrief met de laatste informatie over de warmtetransitie. De nieuwsbrief ging over hoever we zijn met het warmtebedrijf, welke nieuwe subsidies eraan komen, wat het resultaat is van ons onderzoek naar kabels en leidingen en waarom sommige huurders van Centrada een nieuwe cv-ketel krijgen.

Waterzijdig inregelen
Het project waterzijdig inregelen, dat is gestart in 2025, loopt nog een tijdje door. Bij dit project mogen woningeigenaren hun cv-ketel en radiatoren gratis energiezuinig laten instellen. Een specialist van het Regionaal Energieloket komt op afspraak bij inwoners thuis om de cv-ketel op de eco-stand te zetten, de juiste temperatuur in te stellen, de radiatoren te ontluchten, de waterdruk te controleren en eventueel bij te vullen, radiatorfolie te plakken en precies af te stellen hoeveel warm water naar elke radiator gaat (dit heet waterzijdig inregelen). Op het moment van schrijven hebben 524 bewoners uit

Boswijk-Zuid en het Centrumgebied meegedaan aan dit project. Samen besparen zij zo'n € 120.000 aan aardgas per jaar. Het project loopt tot oktober 2026. Als het project is afgelopen, informeren we u over de eindresultaten.

Brief particuliere verhuurders
Eind 2025 hebben we particuliere verhuurders met bezit in Boswijk-Zuid en het Centrumgebied een vragenlijst gestuurd. Begin dit jaar hebben we de resultaten en belangrijkste conclusies gedeeld met deze doelgroep. Ook hebben we meer informatie gestuurd over de warmtetransitie in Lelystad.

De vragenlijst is ingevuld door ongeveer 25 procent van de woningeigenaren. Dat betekent dat er niet genoeg vragenlijsten zijn ingevuld om een betrouwbaar beeld te krijgen. Toch gebruiken we de resultaten voor het verbeteren van onze communicatie. De belangrijkste resultaten van het onderzoek:

- Het grootste deel van de deelnemers (72%) heeft nog niet nagedacht over hoe ze hun woning(en) aardgasvrij willen maken.
- De deelnemers die hier al wél over nagedacht hebben, willen het liefst een warmtepomp laten installeren (80%) of de woning laten aansluiten op een warmtenet (20%).
- De drie meest genoemde onderwerpen die belangrijk zijn bij de keuze van een aardgasvrije oplossing, zijn: de eenmalige kosten, de hoogte van de energierekening en hoeveel er moet veranderen in huis.
- Ongeveer de helft van de deelnemers gaf aan geen hulp nodig te hebben met de communicatie richting huurder(s) over dit onderwerp (47%). Een kwart (24%) wil wel graag hulp en 29% wil misschien hulp.
- Meer dan de helft van de deelnemers (55%) heeft in de afgelopen 5 jaar maatregelen genomen om hun woning(en) te verduurzamen. 36% heeft dat niet gedaan en 8% geeft aan dit niet te weten of te willen zeggen.

VvE's
Twee Verenigingen van Eigenaren (VvE’s) met verduurzamingsambities hebben in 2025 ondersteuning van het Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF) gekregen bij het opstellen van plannen voor het aardgasvrij maken van hun gebouw. Deze QuickScans zijn toegelicht in een informatiebijeenkomst en besproken in de algemene ledenvergaderingen van beide VVE's. Voor deze twee VVE's wordt onderzocht of zij aangehaakt kunnen worden bij de plannen voor het Centrumgebied. Op die manier kunnen zij mogelijk eerder aansluiten op een warmtenet dan de planning voor Boswijk Zuid.

<u>Overige wijken – fase 1</u>

Wijkanalyse Boswijk-Noord
Ook voor andere wijken binnen fase 1 wordt voorwerk gedaan voor een wijkuitvoeringsplan. Voor de buurten Archipel, Beukenhof, Rozengaard en De Scheren (voortaan Boswijk-Noord) hebben we een wijkanalyse uitgevoerd. Hiervoor hebben we de kwantitatieve gegevens over de wijk verzameld, waaronder de woningvoorraad, eigendomssituatie, de energielabels en het bouwjaar. Ook hebben we sociale gegevens verzameld, zoals demografische kenmerken en leefbaarheidsscores. Daarnaast hebben we partnerorganisaties in de wijk gesproken. Een enquête/nulmeting onder woningeigenaren hebben we nog niet uitgevoerd.

Informatieavond Archipel
Op verzoek van een bewoner hebben we in april een informatieavond georganiseerd voor inwoners van de Archipel. Er kwamen meer dan 100 bewoners naar de bijeenkomst. De avond bestond uit twee delen: een korte presentatie over de plannen van de gemeente en de mogelijkheid om individueel vragen te stellen aan de collega's van het programmateam. Dit hebben we in twee rondes gedaan. De eerste ronde startte om 17.30 uur en de tweede ronde om 19.00 uur. We kregen positieve reacties op

de inhoud van de presentatie. Ook werden er veel vragen gesteld. We zijn van plan om ook voor de rest van de wijken in fase 1 een informatieavond te organiseren.

Scholen in fase 1
In 2026 is het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs vastgesteld. Dit plan voorziet in grootschalige renovatie of nieuwbouw van een aantal scholen. De planning van het IHP sluit echter niet volledig aan op de volgorde waarin wijken binnen de warmtetransitie worden opgepakt. Daarom is een quickscan opgestart voor scholen die wel in fase 1 van de warmtetransitie vallen, maar niet zijn opgenomen in de eerstvolgende tranche van het IHP. Met deze quickscan wordt onderzocht wat nodig is om deze scholen aardgasvrij te maken zonder grootschalige renovatie of nieuwbouw. Dit proces loopt nog, omdat de benodigde informatie nog niet volledig is verzameld.

Pilot Zeelaan
Centrada is van plan om twee complexen in de Zeelaan met in totaal 92 huurappartementen aardgasvrij te maken door ze aan te sluiten op het bestaande warmtenet van Vattenfall. Op deze manier doet zij ervaring op voor de toekomst. Centrada en Vattenfall hebben hiervoor in 2025 een overeenkomst getekend en Centrada heeft hiervoor een rijkssubsidie (SAH) ontvangen. Dit project wordt uitgevoerd als 70 procent van de huurders toestemming verlenen voor de aansluiting. Centrada voert op dit moment gesprekken met haar huurders. Naar verwachting wordt het warmtenet in 2027 aangelegd.

In de tweede fase van dit pilotproject is het de bedoeling dat 17 eengezinswoningen van Centrada en 32 woningen van particuliere eigenaren in de Oostzeestraat en Noordzeestraat ook aansluiten op het warmtenet. De gemeente, Centrada en Vattenfall zijn dit plan aan het uitwerken en concretiseren. Met deze pilot doen we gezamenlijke kennis en ervaring op in de praktijk met het aansluiten van bestaande gebouwen op een warmtenet.

7. Maatschappelijk vastgoed
Voor het eerst is in Lelystad een bestaand gebouw aangesloten op het warmtenet van Vattenfall. Dat betekent dat het gebouw geen aardgas meer gebruikt voor het verwarmen van de verschillende ruimtes. Het gaat om De Borg in De Landerijen, een gebouw in eigendom van de gemeente. In dit gebouw zitten basisscholen 3Sprong, De Meander en De Lispeltuut en GO! Kinderopvang.

Vattenfall heeft het gebouw in de zomervakantie aangesloten, zodat de kinderen en medewerkers geen last zouden hebben van de werkzaamheden. De buizen van het warmtenet zijn onder het schoolplein gegraven en brengen de warmte de technische ruimte in. De cv-ketel is vervangen door een afleverset, die ervoor zorgt dat de warmte door het gebouw wordt gepompt. Warm water wordt geleverd via boilers. Daarmee is het gebouw nu volledig aardgasvrij.

De komende jaren maken we meer gemeentelijke gebouwen aardgasvrij. Nieuwe scholen en andere gebouwen worden al gebouwd zonder aardgasaansluiting. Bij bestaande gebouwen kijken we welke manier van verwarmen het best past. Zo geven we als gemeente ook het goede voorbeeld.

8. Bedrijven(terreinen)
Uitvoering energiebesparingsplicht
In de Omgevingswet (Besluit activiteit leefomgeving/Besluit Bouwwerken leefomgeving) is de verplichting opgenomen voor ondernemers om energiebesparende maatregelen uit te voeren wanneer de kosten die hiervoor nodig zijn binnen 5 jaar terugverdiend worden. Deze verplichting is van toepassing op bedrijven met een jaarlijks energiegebruik vanaf 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m^3 aardgas. Deze verplichting sluit goed aan op de wens om energie te besparen. De ervaring leert echter dat er door de jaren heen weinig tot geen uitvoering is gegeven aan het voeren van toezicht op

deze verplichting. Het voeren van toezicht en handhaving op dit onderwerp was geen onderdeel van de reguliere taken van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV).

Daarom heeft uw raad in de begroting van 2021 budget beschikbaar gesteld om hiermee aan de slag te gaan en bedrijven te helpen energie te besparen. Met het budget is een meerwerkopdracht gegeven aan de OFGV om in beeld te brengen hoeveel bedrijven moeten voldoen aan de verplichting, bedrijven te informeren over de taakstelling die ze hebben en waar nodig over te gaan tot handhaving. Hierover bent u periodiek geïnformeerd via deze informatiebrieven. De meerwerkopdracht is afgerond en met deze informatienota informeren we u over de uitkomsten en het vervolg.

De resultaten geven het volgende aan:

- 1.412 bedrijven zijn volledig inzichtelijk gemaakt voor wat betreft energieverbruik en verplichtingen. Alle relevante bedrijven zijn nu in beeld.
- 153 kantoorpanden zijn beoordeeld op de label-C-verplichting: 95,4% voldoet of is uitgezonderd.
- De opdracht en bijbehorende aandacht hebben ervoor gezorgd dat bedrijven structurele energiebesparing hebben doorgevoerd door aanpassing van bedrijfsprocessen en het investeren in energiezuinigere apparatuur, zoals ledverlichting, isolatiemaatregelen en energiemanagementsystemen.
- De totale gerealiseerde besparing eind 2025 was: 382.570 kWh elektriciteit en 61.573 m³ gas.
- De verwachte totale besparing (inclusief lopende trajecten): 1.181.970 kWh elektriciteit en 190.233 m³ gas. Dit heeft ermee te maken dat bedrijven nog niet alle aangegeven projecten al uitgevoerd hebben (bedrijven hebben hier nog tijd voor).

Alle relevante bedrijven zijn nu in beeld. 140 bedrijven bevinden zich nog in een lopend toezichttraject; deze worden in 2026–2027 afgerond binnen de reguliere capaciteit. Het project vanuit de meerwerkopdracht is daarmee afgerond.

De wetgeving blijft voor ondernemers van kracht. Het toezicht hierop wordt vanaf 2027 onderdeel van de reguliere werkzaamheden van de OFGV en hoeft niet meer als meerwerkopdracht uitgevraagd te worden. Nieuwe bedrijven of bedrijven die boven de drempelwaarden komen, zullen via de reguliere vergunning-, toezicht- en handhavingsopdracht opgenomen worden. De geleerde lessen zijn waardevol voor de verdere uitvoering in Lelystad én voor vergelijkbare trajecten in andere gemeenten.

Het project heeft geleid tot een volledig en actueel beeld van de energiebesparingsopgave in Lelystad, een hoge mate van naleving en een solide basis voor structureel toezicht in de komende jaren. Hiermee is een belangrijke stap gezet op weg naar nieuwe energie.

9. Handelingsperspectief

Voor de warmtetransitie is het van belang om handelingsperspectief te bieden: wat kan een woning- of gebouweigenaar alvast doen om zich voor te bereiden op de warmtetransitie? Onder handelingsperspectief vallen op dit moment twee projecten: de Lokale Aanpak Isolatie en energiearmoede.

Lokale Aanpak Isolatie 2025-2026

De subsidieregeling 'Lokale Aanpak Isolatie 2025-2026' is nagenoeg afgerond. Op het moment van schrijven is er een bedrag van € 1.777.778 uitgekeerd, verdeeld over 1.157 aanvragen die in 2025 zijn gedaan in de periode 1 mei 2025 tot 16 oktober 2025.

Per 1 juli 2026 zijn er twee regelingen voor in de plaats gekomen:

Laat-het-doen isolatiesubsidie
Deze regeling treedt met terugwerkende kracht in werking, vanaf 16 oktober 2025. Woningeigenaren kunnen hierdoor de maatregelen die subsidiabel zijn en die in de periode 16 oktober 2025 – 30 juni 2026 zijn uitgevoerd ook indienen. Voor de maatregelen die vanaf 1 juli 2026 worden genomen, moet de subsidie vooraf aangevraagd worden. Zo maken we het ook voor Lelystedelingen mogelijk om zonder voorfinanciering de woning te verduurzamen. De subsidie is 80% van de kosten die voor subsidie in aanmerking komen en ten hoogste € 2.000. Hierbij zijn de volgende wijzigingen die het meest in het oog springen het subsidiabel maken van een energieprestatie-advies (maatwerkadvies) en een verplichting om natuurvriendelijk isoleren (NVI) te verplichten bij het aanbrengen van spouwmuur- en dakisolatie. Ten slotte is een bonus van € 250 bij het gebruik van biobased isolatiemateriaal nieuw in deze subsidieregeling. Op 26 augustus 2026 zijn er al 1.162 aanvragen gedaan voor deze subsidie.

Doe-het-zelf isolatiesubsidie
Nieuw is de subsidieregeling voor woningeigenaren die zelf aan de slag willen met het verduurzamen van hun woning. Met de doe-het-zelf-regeling kunnen woningeigenaren die handig zijn en het liever zelf uitvoeren een subsidie krijgen. Deze subsidie bedraagt 100% van de kosten die voor subsidie in aanmerking komen en ten hoogste € 1.000 waarbij wederom een bonus geldt van €250 bij het gebruik van biobased isolatiemateriaal. Voor deze subsidie zijn nog geen aanvragen gedaan (

Energiearmoede
Er wordt gewerkt aan een regeling om voor deze doelgroep de stap naar elektrisch koken mogelijk te maken. In het bijzonder voor woningeigenaren in fase 1. We streven ernaar om de doelgroep volledig te ontzorgen op het gebied van elektrisch koken, als voorbereiding op het fossielvrij verwarmen van de woning. Daarnaast zullen we de doelgroep in fase 1 ook helpen met het in kaart brengen van de benodigde maatregelen om de energieprestatie van de woning te verbeteren. Dit doen we door het laten maken van maatwerkadviezen wanneer de overstap naar elektrisch koken gemaakt wordt. Dit geeft ons en de woningeigenaar inzicht.

Energiehuis
Er wordt gewerkt aan de wijze waarop het verplichte Energiehuis in Lelystad wordt ingericht, als gevolg van de Europese Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) IV-richtlijn die inmiddels doorwerkt in nationaal en lokaal beleid. De EPBD IV verplicht EU-lidstaten om de energieprestatie van gebouwen structureel te verbeteren, met als doel een emissievrije gebouwde omgeving in 2050, onder meer door renovatie, energiebesparing en de uitfasering van fossiele energie. De richtlijn schrijft daarnaast voor dat inwoners beter toegang krijgen tot informatie, advies en ondersteuning bij verduurzaming, onder andere via een Energiehuis. Het Energiehuis moet inwoners ondersteunen bij vragen over energieprestatie, verduurzaming en de warmtetransitie en daarmee een belangrijke rol krijgen in de gemeentelijke dienstverlening. Hierbij sluiten we nadrukkelijk aan bij het bestaande fysieke warmteloket in de Boswijk, waarmee al ervaring en een basis voor deze dienstverlening aanwezig is en dat verder wordt doorontwikkeld. Hiervoor vinden gesprekken plaats met onder andere het sociaal domein en ketenpartners zoals MDF over hun mogelijke rol en samenwerking.

10. Energie-infrastructuur

Vanaf 1 juli 2026 geldt in congestiegebieden een nieuwe werkwijze, waarbij zowel klein- als grootverbruikers die een nieuwe aansluiting, verzwaring of extra vermogen aanvragen, op een wachtlijst terechtkomen. De volgorde op deze wachtlijst bepaalt wie beschikbare netcapaciteit krijgt toegewezen. Hoe lang een aanvrager moet wachten, hangt naast de beschikbare capaciteit en de regionale situatie op het elektriciteitsnet af van welke prioriteit de aanvraag krijgt en het moment van aanvragen. Sommige aanvragers kunnen snel worden geholpen, terwijl anderen mogelijk jarenlang moeten wachten. Netbeheerders werken ondertussen aan de uitbreiding van het elektriciteitsnet en een efficiënter gebruik van bestaande capaciteit.

Tussen 1 juli 2026 en 1 januari 2027 geldt een overgangsfase. Aanvragen van kleinverbruikers die vóór 1 juli 2026 zijn ingediend, worden nog volgens de huidige regels behandeld en kunnen, indien capaciteit beschikbaar is, in veel gevallen worden aangesloten vanuit de oude reservering voor woningbouw. Nieuwe aanvragen vanaf 1 juli 2026 komen in de diverse congestiegebieden op een gezamenlijke wachtlijst terecht. Beschikbare capaciteit wordt in deze periode periodiek toegewezen op basis van in eerste instantie prioriteit en vervolgens volgens het principe first come first serve. Vanaf 1 oktober 2026 kunnen gemeenten eerder in het bouwproces capaciteit aanvragen voor woningbouw en scholen. Vanaf januari 2027 wordt eventueel resterende capaciteit verdeeld onder zowel geprioriteerde als niet-geprioriteerde aanvragen, waarna alle nieuwe aanvragen op de wachtlijst worden geplaatst.

Dit alles betekent dat we als gemeente binnen het geldende congestiegebied vanaf 1 oktober 2026 gezamenlijk met de andere gemeenten aanvragen gaan doen met als randvoorwaarde dat de projecten die als eerste kunnen worden opgeleverd ook als eerste worden aangevraagd. De exacte kaders voor de volgorde worden de komende tijd nog opgesteld. Eén van de mogelijke consequenties van de nieuwe werkwijze wordt mogelijk dat we moeten gaan betalen voor de aanvraag waarin er capaciteit gereserveerd gaat worden voor de projecten die we in de toekomst willen gaan uitvoeren. Ook zal er de komende tijd door ontwikkelaars meer netbewust gebouwd moeten gaan worden en zullen ze veel meer moeten kijken naar oplossingen voor de schaarste op het elektriciteitsnet door slim om te gaan met opwek en opslag van elektriciteit.

11. Energiebronnen

Al een aantal jaren wordt onderzoek gedaan naar de potentie en haalbaarheid van het benutten van geothermie voor het warmtenet van Lelystad. HVC voert deze onderzoeken uit. Daarvoor beschikken zij over een opsporingsvergunning. De onderzoeken naar de bodemgesteldheid, hoeveelheid beschikbare warmte en winbaarheid zijn afgerond, waarmee het project in de volgende fase belandt. HVC bereidt momenteel de vergunningaanvragen voor die gedaan moeten worden om een put te mogen boren en het terrein waar deze put komt te mogen inrichten. De gesprekken met Liander over de benodigde elektriciteitsaansluiting zijn in een afrondende fase. Daarnaast lopen de commerciële onderhandelingen met Vattenfall over het verkopen van warmte uit de geothermiebron ten behoeve van het bestaande warmtenet van Vattenfall in Lelystad.

Daarnaast zijn we gestart met onderzoeken naar alternatieve en aanvullende warmtebronnen. Daarmee wordt het energiesysteem in Lelystad robuuster en ontstaat er ook een terugvalscenario mocht de geothermiebron om wat voor reden toch niet geëxploiteerd kunnen worden. De warmte uit de geothermiebron wordt alleen voor de zogenaamde basislast ingezet. Dat is de warmtevraag die het hele jaar elke dag aanwezig is. Dat is meestal zo'n 30% van de totaal benodigde energie. Voor de overige warmte is dus een andere bron nodig.

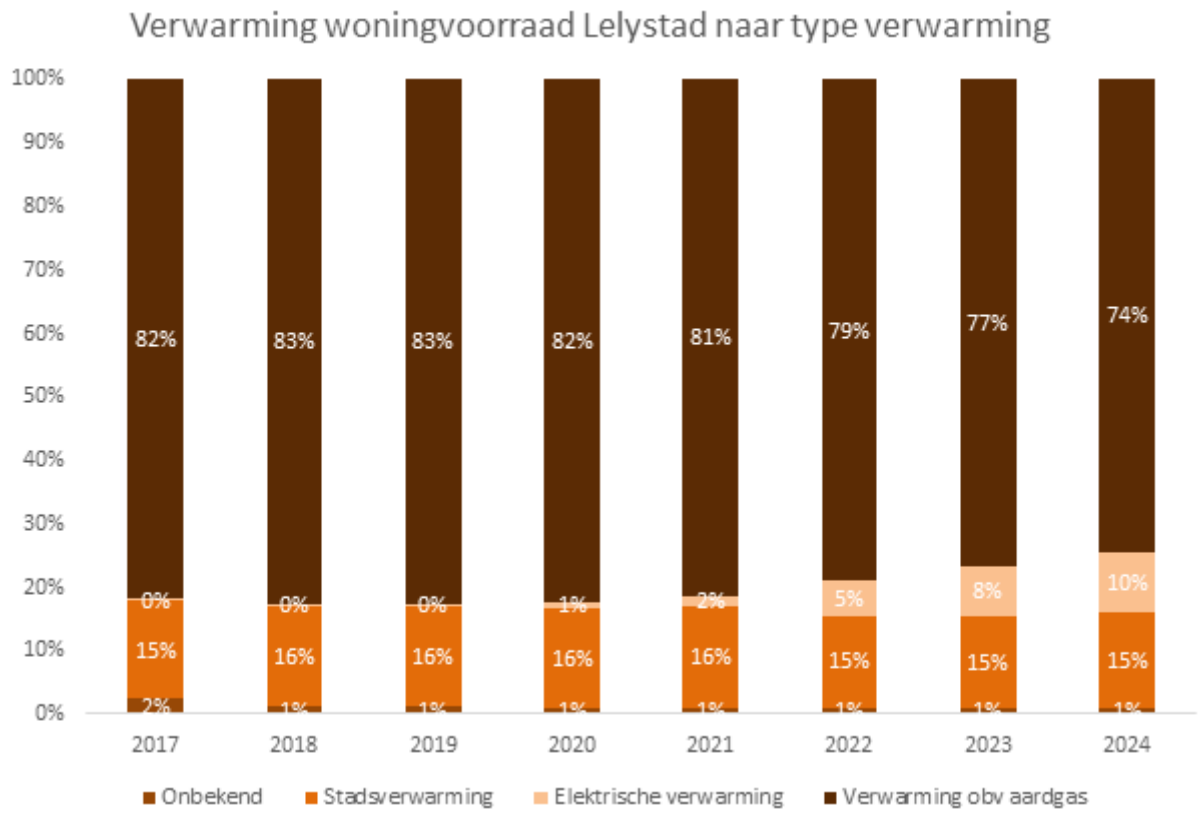
In dit onderzoek richten we ons op aquathermie. Dat komt voor in drie vormen: thermische energie uit oppervlaktewater (TEO), thermische energie uit afvalwater (TEA) en thermische energie uit drinkwater (TED). Met name de eerste twee lijken erg kansrijk, met name als bron voor gebouwen die na 2005 zijn gebouwd. In combinatie met warmte-koudeopslag is deze vorm van energie goed toepasbaar.

Data voortgang warmtetransitie

Om de voortgang van de warmtetransitie te schetsen, tonen we hieronder een aantal grafieken die een beeld geven bij meerjarige trends op het gebied van verwarmingssystemen, aardgasverbruik en energielabels. Op het moment van schrijven wordt nog gebruik gemaakt van beschikbare open data. Er wordt gewerkt aan een dashboard waarmee de warmtetransitie van de bestaande gebouwen beter gemonitord kan worden. Dit met name omdat de onderstaande cijfers ook nieuwbouw meenemen die hoe dan ook aardgasvrij gebouwd moeten worden.

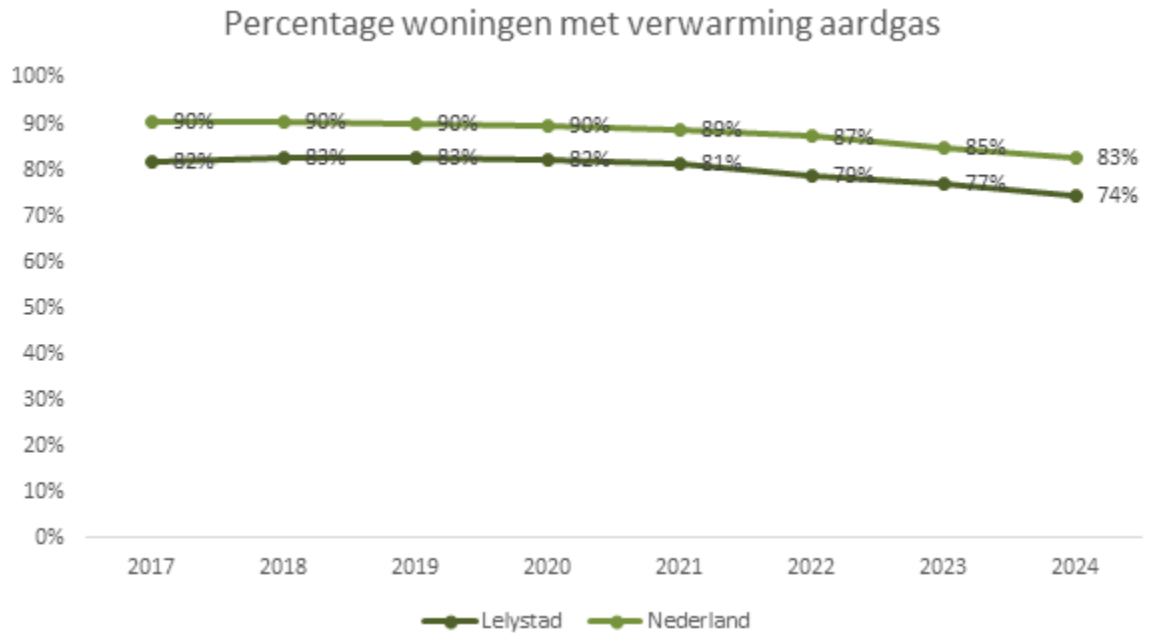
Verwarming woningvoorraad naar type verwarming

Onderstaande grafiek toont de verdeling van de woningvoorraad in Lelystad naar het type verwarming. In totaal werd in 2017 ongeveer 82% van de woningen verwarmd op basis van aardgas, in 2024 was dit nog ongeveer 74%. De gemiddelde afname per jaar van het aantal woningen dat verwarmd wordt met aardgas is in de afgelopen jaren dus ongeveer 1% per jaar geweest, waarbij met name in de jaren 2022 – 2024 een snellere afname zichtbaar is. De afname wordt vooral verklaard door een toename in het aantal woningen met elektrische verwarming: van minder dan 1% in 2017 tot 10% in 2024.

Bron: databank klimaatmonitor – hoofdverwarmingsinstallaties gemeente Lelystad (CBS)

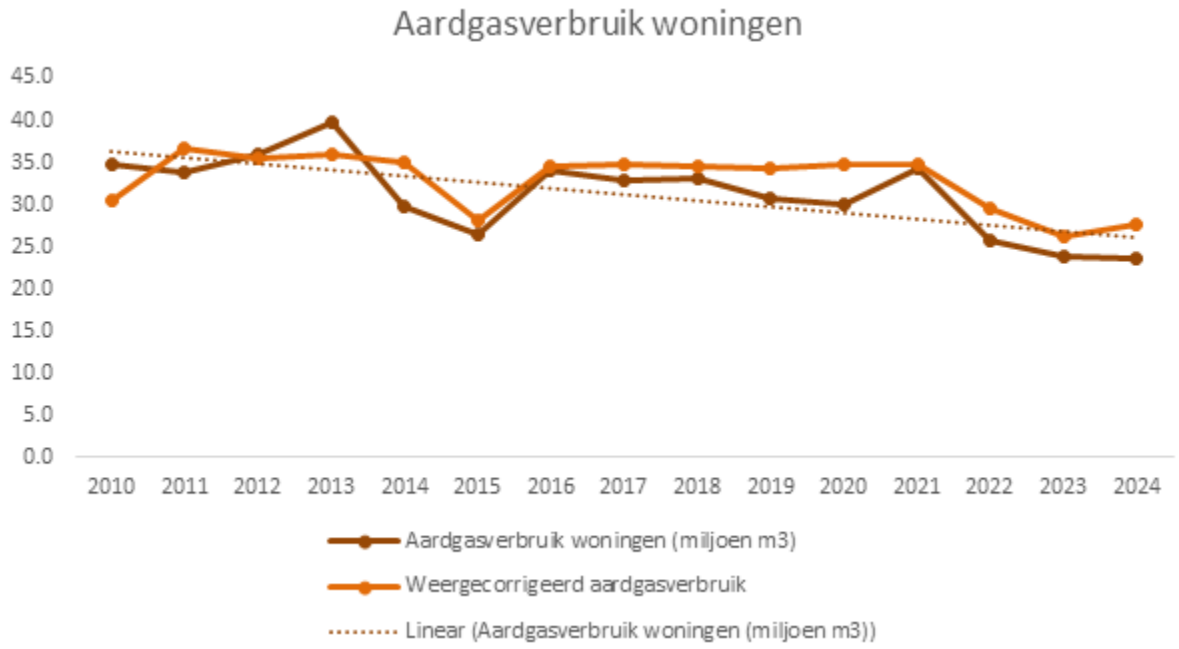
Onderstaande grafiek zet het percentage woningen met verwarming door aardgas in landelijk perspectief. Hierin is zichtbaar dat de trend vergelijkbaar is met het landelijke beeld, maar het percentage woningen met aardgas in Lelystad structureel ongeveer 8% lager ligt dan het landelijk gemiddelde.

Bron: databank klimaatmonitor – hoofdverwarmingsinstallatie aardgas Nederland en Lelystad (CBS)

Aardgasverbruik woningen

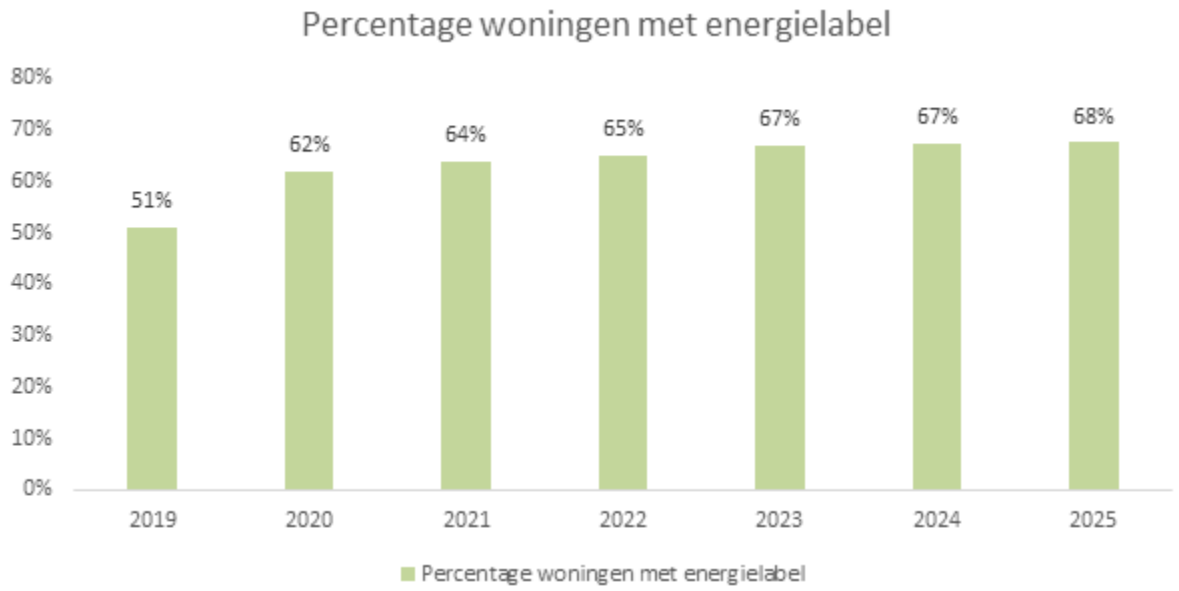
De trend in afname van het aantal woningen met verwarming op basis van aardgas vertaalt zich ook in een lager aardgasverbruik. Het totale aardgasverbruik van woningen daalde in de periode 2010 – 2024 van ongeveer 35 miljoen m^3 tot ongeveer 24 miljoen m^3. Het verbruik wordt berekend door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) op basis van het gemiddelde verbruik.

Bron: databank klimaatmonitor – gemiddeld aardgasverbruik in miljoen m^3 gemeente Lelystad (berekening van totaalverbruik op basis van gemiddeld verbruik).

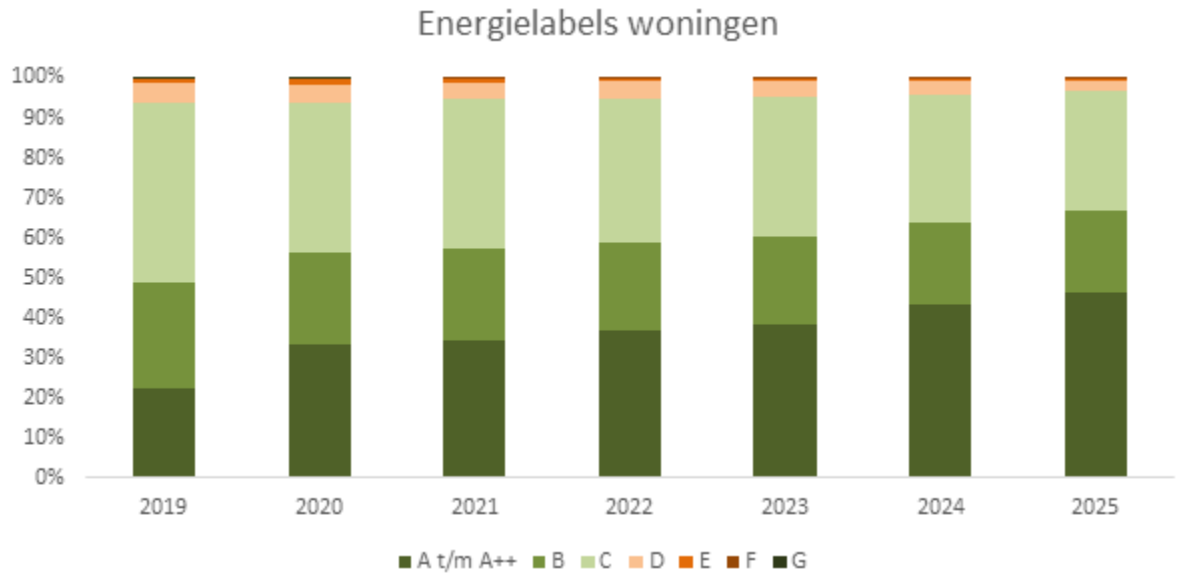
Energielabels

Energielabels geven een indicatie van de energiezuinigheid van woningen. Sinds 2015 is een energielabel verplicht bij verkoop, nieuwe verhuur en oplevering van nieuwe woningen. Hierdoor worden steeds meer woningen voorzien van een energielabel. In 2019 had ongeveer 50% van de woningen een energielabel, in 2025 was dat ruim 68%.

In onderstaande tabel is zichtbaar dat de sterkste toename in nieuwe energielabels zich bevindt in de labelklassen A t/m A++ (zeer zuinig) en B (zuinig). In de lagere klassen (C t/m F) is een lichte afname zichtbaar.

	A t/m A++	B	C	D	E	F	G	Totaal
2019	3.775	4.410	7.545	855	150	40	5	16.780
2020	6.885	4.735	7.735	985	275	40	5	20.660
2021	7.430	4.940	8.020	915	195	45	5	21.550
2022	8.265	4.935	8.135	945	145	50	5	22.480
2023	9.025	5.100	8.230	950	145	55	5	23.510
2024	10.385	4.965	7.735	850	120	35	5	24.095
2025	11.350	5.005	7.265	655	105	30	5	24.415

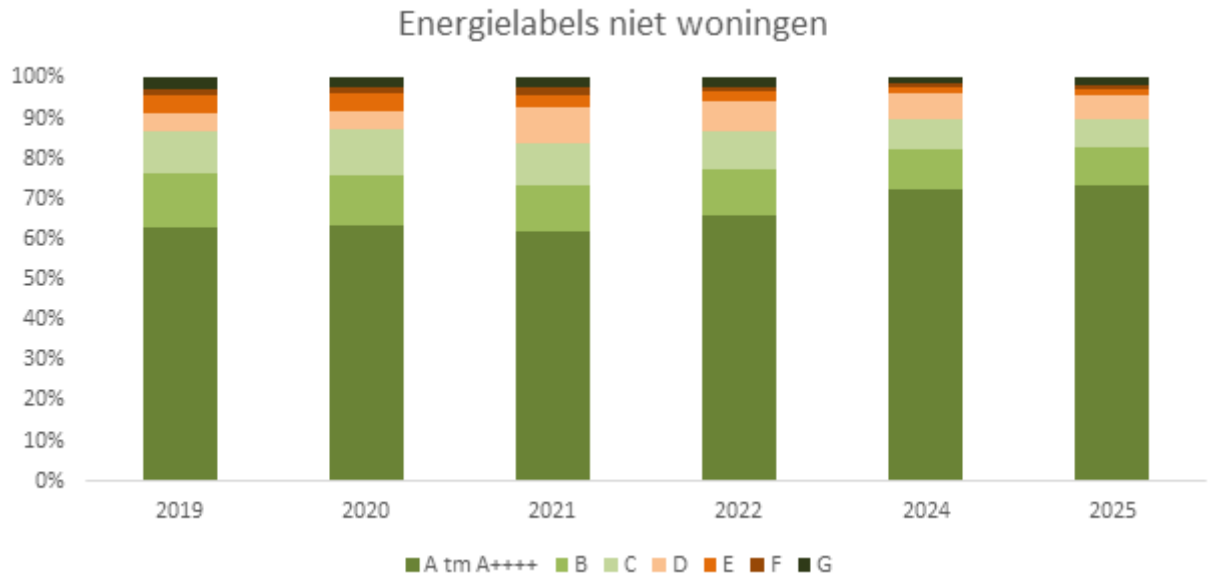

Energielabels niet-woningen

Onderstaand is het aantal energielabels per klasse van de niet-woningen (utiliteitsbouw) weergegeven. Ook voor niet-woningen is een energielabel verplicht bij verkoop, verhuur of oplevering. Wel gelden ervoor niet-woningen enkele uitzonderingen waarin een label niet verplicht is, bijvoorbeeld voor gebouwen met een religieuze gebruiksfunctie, gebouwen die in de toekomst worden gesloopt en gebouwen die geen energie gebruiken om het klimaat binnen te regelen (bijvoorbeeld een schuur of garage). Hierdoor is het percentage van de niet-woningen met een energielabel een stuk lager dan bij de woningen. Ook bij de niet-woningen is een toename in het aantal labels zichtbaar, die met name te zien is in de klassen B en hoger.

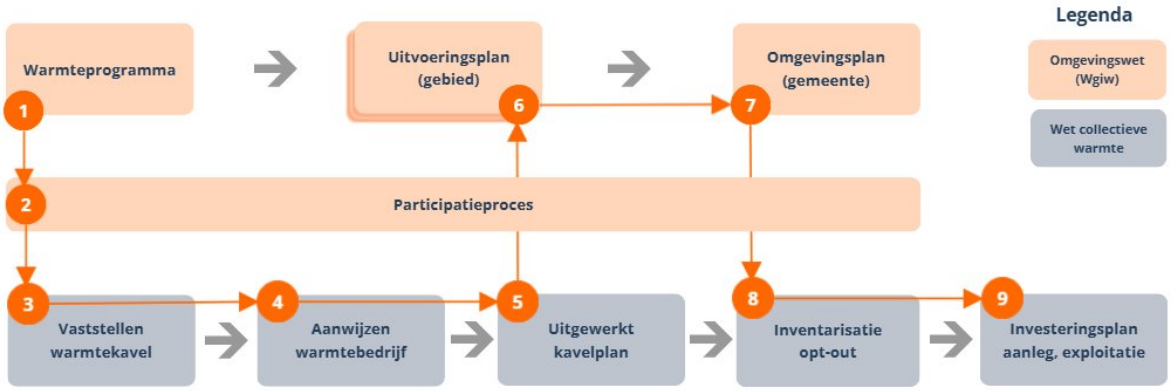
	A t/m A++++	B	C	D	E	F	G	Totaal
2019	360	75	60	25	25	10	15	570
2020	395	80	70	30	25	10	15	625
2021	500	95	85	70	25	15	20	810
2022	605	105	90	65	25	10	20	920
2024	820	115	85	70	20	10	15	1135
2025	875	115	80	75	20	10	20	1195

Bron: databank klimaatmonitor – energielabels woningen, energielabels utiliteitsgebouwen gemeente Lelystad (RVO labelregister)

Energielabels niet woningen
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
2019
2020
2021
2022
2024
2025
A tm A++++
B
C
D
E
F
G

Processtappen warmtetransitie

Om meer structuur te brengen in het programma en de werkzaamheden die worden verricht, wordt het planproces in de routekaart hieronder gebruikt. Dit planproces geeft, voor de wijken waar een warmtenet als basisenergiesysteem verder wordt uitgewerkt, inzicht in de samenhang van stappen die gezet moeten worden vanuit de Wet collectieve warmte (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Het is een iteratief proces waarin het programmateam, ook vóór vaststelling en inwerkingtreding van deze wetsvoorstellen, bezig is met de uitwerking van de stappen. We kiezen er hierbij voor om vroegtijdig en parallel processen op te starten. De reden hiervoor is dat er daarmee sneller duidelijkheid voor de gebouweigenaren komt en de keuzes die gemaakt moeten worden in samenhang voorbereid zijn. De ondersteunende processen participatie, handelingsperspectief en communicatie zijn noodzakelijke randvoorwaarden voor het doorlopen van een rechtvaardig en democratisch planproces. Verdere inhoudelijke uitleg per processtap is hieronder te vinden.

Uitleg per stap

1. *Warmteprogramma*

Het besluitvormingsproces begint met een warmteprogramma dat door de gemeente wordt opgesteld. Volgens het Klimaatakkoord moeten gemeenten, samen met stakeholders, een tijdpad bepalen voor een stapsgewijze overgang naar een aardgasvrije gebouwde omgeving, vastgelegd in de Transitievisie Warmte. Deze visie geeft per wijk aan hoeveel gebouwen verduurzaamd worden en welke alternatieve energie-infrastructuren beschikbaar zijn. De Transitievisie Warmte wordt geactualiseerd naar een warmteprogramma met ingang van de Wgiw. Het warmteprogramma wordt een verplicht onderdeel van de Omgevingswet en moet minstens elke vijf jaar worden bijgewerkt.

2. *Warmtekavel*

Een warmtekavel is een afgebakend gebied binnen één of meerdere gemeenten waar de gemeente een collectieve warmtevoorziening als alternatief voor aardgas overweegt. Binnen een warmtekavel kunnen meerdere collectieve warmtesystemen bestaan en sommige wijken kunnen nog geen definitieve keuze hebben. De uiteindelijke beslissing voor een collectief warmtesysteem wordt genomen in het uitvoeringsplan en omgevingsplan. Het vaststellen van een warmtekavel is de eerste stap in het besluitvormingsproces, gevolgd door het aanwijzen van een warmtebedrijf. Deze vaststelling is noodzakelijk voordat verdere stappen kunnen worden gezet.

3. *Aanwijzen publiek integraal warmtebedrijf*

Na het vaststellen van een warmtekavel moet het college een warmtebedrijf aanwijzen. Dit bedrijf krijgt de exclusieve taak om een collectieve warmtevoorziening in de warmtekavel aan te leggen,

beheren en onderhouden en om warmte te transporteren en leveren volgens de voorschriften voor betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid. Zonder aanwijzing van het college is het verboden om warmte te transporteren of te leveren, tenzij er uitzonderingen van toepassing zijn. Dit zorgt ervoor dat de gemeente de regie houdt. Het warmtebedrijf moet voldoen aan de in het wetsvoorstel van de Wcw opgenomen voorschriften. Hierdoor wordt een betrouwbare en duurzame warmtelevering gewaarborgd.

4. Uitgewerkt kavelplan

In de Wcw wordt voorgesteld dat het aangewezen warmtebedrijf volledig verantwoordelijk is voor de realisatie en exploitatie van de collectieve warmtevoorziening binnen de warmtekavel. De taken en verplichtingen van het warmtebedrijf worden hierin vastgelegd. Hoewel de gemeente bij de vaststelling van de warmtekavel al moet nadenken over de mogelijkheden voor collectieve warmte, wordt de exacte invulling en timing pas bepaald na de aanwijzing van het warmtebedrijf. Het college zal samen met het warmtebedrijf en andere belanghebbenden vaststellen wanneer de overstap naar collectieve warmte plaatsvindt. Het warmtebedrijf moet een uitgewerkt kavelplan opstellen, dat goedkeuring van het college vereist. Dit biedt het college de mogelijkheid om te toetsen of het plan aansluit bij de uitkomsten van het participatieproces en de inbreng van stakeholders.

5. Uitvoeringsplan

Een gemeente kan ervoor kiezen om een uitvoeringsplan op te stellen, waarbij het uitgewerkte kavelplan belangrijke input levert. Dit plan beschrijft hoe de gemeente de wijkgerichte aanpak wil uitvoeren, welk duurzaam alternatief voor aardgas wordt gekozen en wanneer dit gebeurt. Het uitvoeringsplan geeft een totaaloverzicht van de benodigde maatregelen en de betrokken partijen, zoals netbeheerders, warmtebedrijven, bewoners en de bouwsector. Hoewel niet verplicht, is het logisch dat gemeenten een uitvoeringsplan opstellen in samenwerking met stakeholders.

6. Omgevingsplan

De gemeente krijgt door de Wgiw de bevoegdheid om in het omgevingsplan vast te leggen dat fossiele brandstoffen worden vervangen door collectieve warmtevoorzieningen. Het uitgewerkte kavelplan en de uitvoeringsplannen dienen als bouwstenen voor deze besluitvorming. De gemeente bepaalt via het omgevingsplan wanneer en hoe de wijken van het aardgas afgaan en welk alternatief wordt gekozen; de zogenaamde aanwijsbevoegdheid.

Het is aan de gemeente om de samenhang van de regels in het omgevingsplan te bewaken en eventueel aanvullende regels op te nemen. Dit kan betrekking hebben op planologische keuzes voor de aanleg van warmtevoorzieningen, versterking van het elektriciteitsnet of heroverweging van regels rondom ongebruikte kabels en leidingen. Ook kan besloten worden over de toekomst van gebouwen die niet rendabel aardgasvrij gemaakt kunnen worden. In het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw) worden instructieregels gesteld voor het wijzigen van het omgevingsplan.

7. Inventariseren opt-out

Als een gemeente besluit om de regel voor het uitfaseren van fossiele brandstoffen in te zetten, moet het aangewezen warmtebedrijf verbruikers in het gebied een aanbod doen om aan te sluiten op de collectieve warmtevoorziening. Verbruikers die dit niet willen, moeten dit aangeven; anders worden ze automatisch aangesloten (opt-out). Dit voorkomt dat verbruikers zonder warmtevoorziening komen te zitten als aardgas wordt geschrapt. Als de gemeente deze regel niet inzet, biedt het warmtebedrijf alleen een aansluiting aan op verzoek van de verbruiker, zonder opt-out-regeling.

8. Investeringsplan, aanleg en exploitatieplan

Het warmtebedrijf moet een investeringsplan opstellen voor de aanleg, uitbreiding of vervanging van de collectieve warmtevoorziening en dit ter toetsing voorleggen aan de ACM. Dit plan moet gedetailleerde informatie bevatten over de geplande investeringen en hoe deze passen binnen een

langetermijnvisie. Het plan moet ook de leveringszekerheid voor de komende 10-15 jaar waarborgen en de impact op de uitstoot van broeikasgassen beschrijven. Na goedkeuring door de ACM kan het warmtebedrijf de investeringen uitvoeren en starten met de exploitatie en levering van warmte. Hierbij moeten ze voldoen aan de in het wetsvoorstel opgenomen taken en verplichtingen.

9. Handelingsperspectief

Naast het bovengenoemde proces staat het doorlopend bieden van handelingsperspectief aan alle gebouweigenaren. Het is van belang dat inwoners weten wat ze wel en niet moeten doen om desinvesteringen te voorkomen en daarmee betaalbaarheid te vergroten. Door middel van verschillende onderzoeken die gedaan worden, wordt ook steeds meer duidelijk over de gevolgen en kosten voor gebouweigenaren. Hiermee kan duidelijker en efficiënter gecommuniceerd worden waardoor ook het kennisniveau in de wijk over de mogelijkheden van de warmtetransitie wordt vergroot en tevens vertrouwen in het proces gewekt kan worden.